

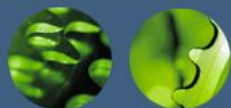

Neutralni bankarski poslovi

dr Damir Šehović
Bankarstvo
Podgorica, decembar 2019.

30. decembar 2019

1

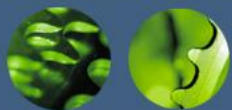

Sadržaj predavanja:

- Pojam i podjela neutralnih bankarskih poslova
- Posrednički bankarski poslovi
- Komisioni bankarski poslovi

30. decembar 2019

2

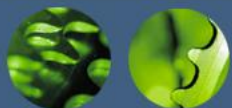

Pojam i podjela neutralnih bankarskih poslova 1

- Neutralni (uslužni) bankarski poslovi su najstariji bankarski poslovi (npr. poslovi mijenjanja novca)
- **Neutralni bankarski poslovi** su ona vrsta bankarskih poslova u kojima se banka ne javlja ni kao dužnik ni kao povjerilac
- Banka obavljajući ove poslove ne ostvaruje ni aktivnu ni pasivnu kamatnu stopu, već za obavljeni posao naplaćuje proviziju
- U razvijenim tržišnim ekonomijama postoji rastući trend uslužnih poslova koje nude banke

30. decembar 2019

3

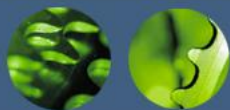

Pojam i podjela neutralnih bankarskih poslova 2

- Globalizacija ekonomskih i finansijskih odnosa, kao i proces deregulacije na nacionalnom nivou, stvaraju ambijent za razvoj tradicionalnih, ali i nastanak novih neutralnih bankarskih poslova (finansijskih inovacija)
- Banka ovu vrstu poslova obavlja uvijek u tuđe ime i za tuđi račun ili u svoje ime a za tuđi račun
- Na osnovu toga se i kao **uobičajena podjela** bankarskih poslova navodi podjela na:
 1. Posredničke bankarske poslove
 2. Komisione bankarske poslove

30. decembar 2019

4

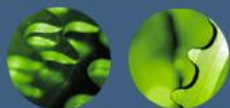

Pojam i podjela neutralnih bankarskih poslova 3

- **Potpunija podjela neutralnih bankarskih poslova se može predstaviti na sljedeći način:**
 1. **Posrednički bankarski poslovi**
 - a) Poslovi platnog prometa u zemlji;
 - b) Poslovi platnog prometa sa inostranstvom;
 - c) Inkaso poslovi;
 - d) Bankarske garancije.
 2. **Komisioni bankarski poslovi**
 - a) Poslovi emisije HOV;
 - b) Devizno-valutni poslovi;
 - c) Savjeti, informacije i konsalting;
 - d) Depo poslovi;
 - e) Faktoring poslovi;
 - f) Forfeting poslovi;
 - g) Lizing poslovi;
 - h) Poslovi osiguranja.

30. decembar 2019

5

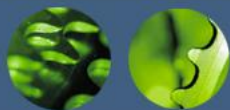

Posrednički bankarski poslovi 1

- **Pod platnim prometom** podrazumijevaju sva plaćanja koja se vrše između pravnih i fizičkih lica
- **Plaćanje** se definiše kao prenos novčanih sredstava sa jednog, fizičkog ili pravnog lica na drugo, da bi se izvršila likvidacija dužničko-povjeralačkog odnosa
- Na koji način se u praksi obavlja sam platni ciklus, najbolje se može vidjeti sa sljedeće slike:

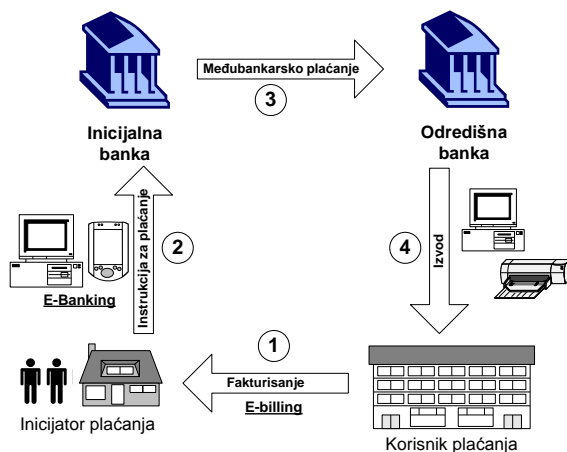
30. decembar 2019

6

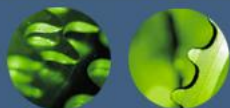
Posrednički bankarski poslovi 2

PLATNI CIKLUS KOD KREDITNOG TRANSFERA

30. decembar 2019

7

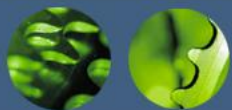

Posrednički bankarski poslovi 3

- Kada govorimo o značaju platnog prometa za jednu zemlju, moramo naglasiti da isti predstavlja značajnu determinantu tražnje novca kao i da ostvaruje veliki uticaj na ciljeve i zadatke monetarne politike
- Procesi razvoja platnog sistema ostvaruju efekte u pravcu smanjivanja tražnje novca i povećavanja brzine opticaja transakcionog novca
- Dakle, ako je platni sistem neefikasan i spor, to uslovljava povećanje tražnje za novcem, što najjednostavnije rečeno znači da je za obavljanje plaćanja potrebno izdvojiti više novca
- Sljedeći značajan uticaj platnog prometa se odnosi na finansijsku stabilnost jedne zemlje iz razloga što bi poremećaj funkcionisanja platnog prometa onemogućio eliminisanje dužničko-povjerilačkog odnosa

30. decembar 2019

8

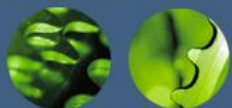

Posrednički bankarski poslovi 4

- Podjela platnog prometa se može izvršiti na razne načine, zavisno od kriterijuma posmatranja. Tako se u osnovi izdvajaju **tri podjele**, i to:
 - ❖ Na osnovu načina plaćanja;
 - ❖ Na osnovu vrste plaćanja;
 - ❖ Na osnovu mjesta plaćanja.
- S obzirom na način obavljanja platnog prometa, isti se dijeli na neposredan i posredan
- Ukoliko se za kriterijum uzme vrsta plaćanja, platni promet se može podijeliti na gotovinski i bezgotovinski
- U zavisnosti od vrste platnih naloga, bezgotovinski platni promet se dalje može podijeliti na:
 - ❖ Žiro platni promet;
 - ❖ Čekovni platni promet;
 - ❖ Klirinški platni promet.

30. decembar 2019

9

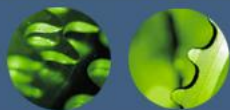

Posrednički bankarski poslovi 5

- Na osnovu mjesta plaćanja, platni promet se dijeli na unutrašnji i međunarodni
- **Pod instrumentima unutrašnjeg platnog prometa** podrazumijevaju se popunjeni obrasci koji se koriste u novčanim transakcijama u korist ili na teret računa deponenata
- Postoje četiri instrumenta platnog prometa:
 1. Nalog za uplatu;
 2. Nalog za isplatu;
 3. Nalog za prenos;
 4. Nalog za naplatu.

30. decembar 2019

10

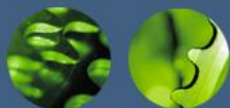

Posrednički bankarski poslovi 6

- **Instrumenti plaćanja**, odnosno instrumenti za raspolaganje sredstvima sa računa, su:
 1. Ček;
 2. Platna kartica;
 3. Akreditiv.
- **Ček** je instrument plaćanja koji se izdaje u zakonski propisanoj formi, u kojoj njegov izdavalac (trasant) daje nalog banci (trasatu), da na teret njegovog pokrića kod te banke isplati određeni iznos novca korisniku čeka (remitentu), samom izdavaocu čeka ili donosiocu
- **Akreditiv** je instrument plaćanja kojim klijent daje nalog banci kod koje ima otvoren račun da određena sredstva, uz određene uslove, stavi na raspolaganje određenom pravnom ili fizičkom licu kod iste ili druge banke
- Akreditiv može biti običan, dokumentarni ili robni, opozivi, neopozivi i permanentni (trajni)

30. decembar 2019

11

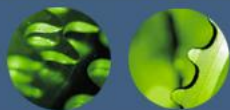

Posrednički bankarski poslovi 7

- **Međunarodni platni promet** podrazumijeva sve oblike plaćanja van teritorija jedne države
- Predmet međunarodnog platnog prometa su transferi finansijskih sredstava iz jedne zemlje u drugu po raznim osnovama (plaćanje za izvršeni uvoz, naplata za izvršeni izvoz i sl.)
- **U instrumente plaćanja sa inostranstvom** spadaju:
 1. Međunarodni dokumentarni akreditiv;
 2. Međunarodni dokumentarni inkaso;
 3. Bankarska doznaka;
 4. Međunarodno kreditno pismo;
 5. Kreditne karte;
 6. Mjenica;
 7. Ček.

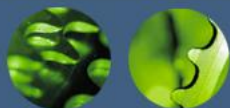
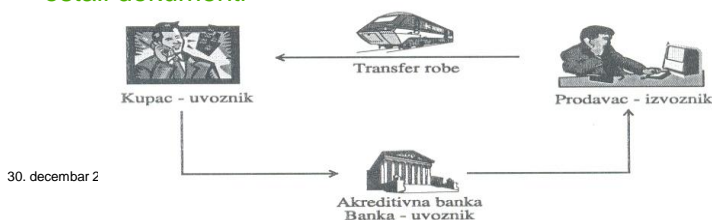
30. decembar 2019

12

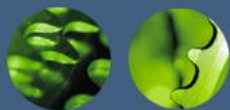
Posrednički bankarski poslovi 8

- **Međunarodni dokumentarni akreditiv** je najčešće korišćeni instrument u platnom prometu sa inostranstvom, koji predstavlja ugovor na osnovu koje banka, koja otvara akreditiv po nalogu svog komitenta (nalogodavca) preuzima obavezu da će izvršiti plaćanje korisniku akreditiva (trećem licu) ili pak da će ovlastiti neku drugu banku da izvrši plaćanje uz podnošenje pismenog dokumenta
- Dokumenta (bez kojih se ne može isplatiti akreditivni iznos) - otpremni dokumenti, dokumenti o osiguranju, trgovačke fakture, ostali dokumenti

Posrednički bankarski poslovi 9

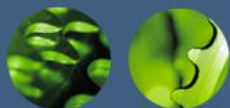
Posrednički bankarski poslovi 10

- Pod dokumentarnim inkasom se podrazumijeva takav bankarski posao kod koga banka preuzima obavezu da će po nalogu i za račun svog komitenta (prodavca, nalogodavca) naplatiti novčano potraživanje koje ovaj ima prema trećem kupcu (kupcu, trasatu) uz istovremenu predaju određenih dokumenata, dok se komitent obavezuje da će za to platiti banci proviziju i troškove

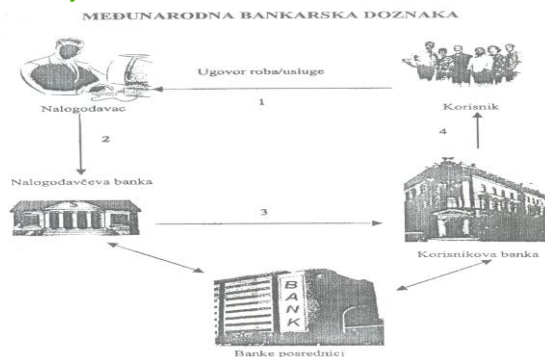
30 * Brojevi 1,2,3 predstavljaju faze operacija

5

Posrednički bankarski poslovi 11

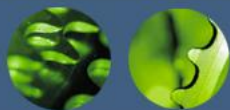
- Međunarodna bankarska doznaka je pismeni ili telegrafski nalog jedne banke drugoj banci za isplatu tačno određenog iznosa određenom licu, korisniku, pri čemu se nalogodavac i korisnik nalaze u različitim zemljama

30. decembar 2019

- Kupac i prodavac su zaključili ugovor u kome je finansijskom klauzutom određeno plaćanje bankarskom doznakom.
- Kupac (nalogodavac) daje nalog banci (nalogodavčeva banka) da otvori Doznak.
- Nalogodavčeva banka Doznak šalje korisnikovoj banci.
- Korisnikova banka posle potrebnih kontrola isplaćuje ugovorenu kupovnu cenu.

16

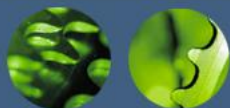
Posrednički bankarski poslovi 12

- **Međunarodno kreditno pismo** je pismeni nalog domaće banke koja ovlašćuje svog korespondenta u inostranstvu da u pismu navedenom licu isplati odjednom, ili djelimično, navedeni iznos u označenom roku (kada se ispune predviđeni uslovi naznačeni u pismu)
- **Međunarodne kreditne karte** su svojevrzne legitimacije, koje ovlašćuju legitimnog imaoaca na bezgotovinsko plaćanje kod ugovorenih preduzeća

30. decembar 2019

17

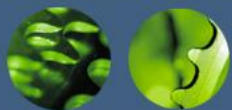

Posrednički bankarski poslovi 13

- **Međunarodna mjenica** je HOV po naredbi kojom se njen izdavalac (trasant) obavezuje da će sam ili po njegovom nalogu određenom trećem licu (remitentu) o dospelosti biti isplaćen mjenični iznos
- **Ček** je HOV kojom njen izdavalac (trasant) daje nalog (bezuslovni uput) trasatu (banci) da licu određenom u čeku isplati naznačenu svotu novca iz trasantovog pokrića
- **Inkaso poslovi** (poslovi naplata i isplata) su bankarski poslovi koji se sastoje u naplati potraživanja bančinog komitenta, posredstvom banke, koje on ima prema svom dužniku
- **Bankarska garancija** je takav bankarski posao kod koga banka garant obezbjeđuje korisnika garancije od mogućnosti neizvršenja preuzetih obaveza navedenih u ugovoru – bankarskoj garanciji

30. decembar 2019

18

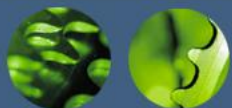

Komisioni bankarski poslovi 1

- Za razliku od posredničkih, komisioni poslovi su oni poslovi koje banka obavlja u svoje ime, a za tuđ račun
- Banke obavljaju pomenute poslove iz razloga što komitenti ne posjeduju potrebno iskustvo i adekvatne kadrove da bi iste sami obavili
- U tom smislu se javlja mnoštvo usluga koje banke mogu ponuditi svojim klijentima

30. decembar 2019

19

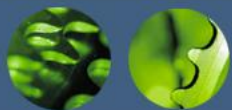

Komisioni bankarski poslovi 2

- **Najznačajniji komisioni bankarski poslovi su sljedeći:**
 - ✓ Poslovi vezani za emisiju HOV;
 - ✓ Depo poslovi (redovni depo, specijalni depo; izdavanje sefova; poslovi trezora);
 - ✓ Savjeti, informacije i konsalting;
 - ✓ Poslovi prometa roba i usluga;
 - ✓ Devizno-valutni poslovi;
 - ✓ Faktoring poslovi;
 - ✓ Forfeting poslovi;
 - ✓ Lizing poslovi;
 - ✓ Poslovi osiguranja.

30. decembar 2019

20

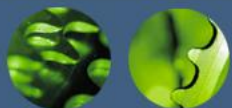

Komisioni bankarski poslovi 3

- Faktoring (factor-komisionar, agent)
- Razvio se u XIX vijeku u SAD-u
- **Faktoring** je ugovor o preuzimanju potraživanja bančinog komitenta od strane banke, koji podrazumijeva da će banka ista naplatiti, kao i da će kreditirati svog komitenta, dok se ovaj obavezuje da će prenijeti na istu svoja potraživanja i da će platiti banci određenu naknadu i sve troškove koje je ona imala
- Banka preuzima rizik naplate potraživanja
- I banka i bančin komitent imaju koristi od ovog posla

30. decembar 2019

21

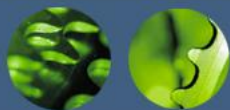

Komisioni bankarski poslovi 4

- **Forfeting** su takvi komisioni bankarski poslovi koji se realizuju kupovinom izvoznog potraživanja
- Ovaj posao se vezuje za krupne pojedinačne poslove o isporuci opreme, izvođenja investicionih radova i slično
- Suština:
 - ✓ Izvoznik cedira na banku svoja potraživanja (korist po njega – unaprijed je naplatio svoje potraživanje);
 - ✓ Banka prihvata cesiju potraživanja;
 - ✓ Banka prije zaključenja ugovora proučava posao (zaradu ostvaruje kroz naplatu provizije i svih troškova).
- Razlike u odnosu na faktoring:
 - ✓ Faktoring poslove manjim dijelom rade banke a većim faktoring firme;
 - ✓ Kod faktoringa banka preuzima rizik naplate, dok kod forfetinga ne mora;
 - ✓ Kod faktoringa se uvijek radi o kratkoročnim potraživanjima dok se kod forfetinga radi o dugoročnim.

30. decembar 2019

22

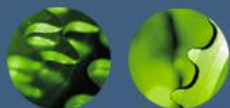

Komisioni bankarski poslovi 5

- **Lizing** (to lease - davati u zakup)
- Radi se o davanju opreme u zakup
- To uglavnom podrazumijeva i:
 - Obuku kadrova korisnika lizinga;
 - Prenosjenje na korisnika know-how;
 - Servisiranje, održavanje.
- Lizing posao se može zaključiti direktno između proizvođača opreme i korisnika, ili pak između specijalizovane firme za lizing poslove (finansijski lizing)
- Prednosti lizinga:
 - ✓ Korisnik se ne mora dugoročno zaduživati;
 - ✓ Preduzeće korisnik lizinga ne mora da za novu opremu angažuje svoja gotovinska sredstva;
 - ✓ Zakupninu plaća iz prihoda koje opremom ostvaruje
 - ✓ Putem lizinga isti može razviti i usvojiti tehniku i tehnologiju proizvodnje;
 - ✓ Rizik zastarijevanja se prevladjuje na davaoca lizinga;
- Negativne strane lizinga svode se na činjenicu da je to veoma skup instrument finansiranja - skuplji od bankarskog kredita.

30. decembar 2019

23

Hvala na pažnji!!!

damirsehovic@yahoo.com

30. decembar 2019

24